

BREZ MILOSTI DO ONESNAŽEVALCEV SKALNIH VRŠACOV

ČARNE ČISTE GORE

ALEŠ POTISK

Pred časom sem v redni TV oddaji Zelena ura zasledil pogovor o problematiki odpadkov v planinskih postojankah. Malo sem razmišljal in sklenil, da še sam dodam svoje mnenje, čeprav ne bom povedal nič novega.

Odpadke, ki se pojavljajo v planinskih postojankah, lahko v grobem razdelimo v tri skupine:

- odpadne vode;
- organski odpadki;
- neorganski odpadki.

Že kar nekaj časa se govori o ukinitvi posteljnine v planinskih postojankah in o tem, da bi naj svojo posteljnino v obliki spalne vreče iz lahke bombažne tkanine vsak prinesel s seboj. Ideja za v okvir, ni kaj! Toda moram reči, da so izjema planinske kočice, kjer te vprašajo, ali imaš s seboj svojo posteljnino. Tudi ni rešitev popust na nočevanje s posteljmino, ki jo je planinec prinesel s seboj. Rešitev je le odločno: »V naši koči vam ne nudimo več posteljnine!« - pa konec. In naenkrat ni več pranja in osupljivih količin odpadnih vod. Če bomo pa hkrati tudi skrajšali gostilniške jedilnike na enolončnico ali kaj podobnega, lahko tudi v kuhinji pozabimo na mnogo litrov težkih odpadnih voda.

Nekateri pravijo, da to ni problem, ker imamo sedaj že pralna sredstva brez fosfatov. Fosfati gor ali dol, take kemikalije v gore enostavno ne spadajo!

PREDELAVA ODPADKOV

Drugačen problem so stranišča. Angleška stranišča prav tako porabijo veliko vode, ki je nihče več ne more piti. Stranišča na štrbunk oziroma poljska stranišča pa vode ne potrebujejo, vendar je tu kup fekalij na pobočju pod straniščem. Edina prava rešitev, čeprav resda draga, so naprave za proizvodnjo tako imenovanega bio plina, ki nas rešijo teh težav, saj so fekalije njihova surovina za predelavo v plin - ekološko neoporečno energijo za ogrevanje, kuhanje in razsvetljavo, pa še hrupa generatorjev oziroma agregatov se znebimo.

Z vodo smo tako opravili vsaj v prvih dveh primerih zelo na hitro in povsem učinkovito. Samo treba je tako tudi storiti.

Kar se tiče organskih odpadkov, v planinskih postojankah sploh ne bi smelo biti problema. Rešitev je zelo preprosta, učinkovita in daje tudi dragocen produkt: kompost. Pripraviti ga je treba na primernem mestu, ki ni nujno tik pred vrati - prostorček, kamor odlagamo vse vrste organskih odpadkov. Če imamo možnost, po-

tem vsake toliko časa dodamo malo zemlje in apna, če te možnosti ni, pa je tudi v redu. Tistim, ki mislijo, da taka stvar neznosno zaudarja, naj povem, da pri nas doma kompostiramo že vrsto let, kompost imamo v primernem kotu dvorišča, pa ne moti ne nas in ne sosedov. Kompostno mesto pa je lahko jama, lahko je tudi nadzemno in se postopoma ograjuje. Ko je polno, ga preložimo in dodajamo na vsakih približno 20 centimetrov komposta plast zemlje in plast apna, če imamo možnost, seveda. Prazno jamo ali ograd ponovno začnemo polniti, tisti kup zraven pa bo v kratkem času sprnel v čudovito zemljo, ki jo lahko na različne načine s pridom uporabimo. Sicer pa se o kompostiranju da prebrati preproste sestavke že v osnovnošolskih učbenikih, lahko pa tudi zapletene napotke v vrtnarskih knjigah in priručnikih. Storimo tako in adijo organski odpadki! Malo bolj zapleteno je tole seveda v visokogorskih postojankah, pa bi se tudi tam skoraj zagotovo dalo urediti primerne prostore za takšno dejavnost.

DRVA GOR, SMETI DOL

Pri neorganskih odpadkih pa se zopet da rešiti zadevo. Neorganske odpadke naj razdelimo v tri skupine:

- neorganske odpadke, ki jih v gore prinese planinec sam;
  - neorganske odpadke, ki nastanejo zaradi delovanja planinskih postojank;
  - strupene ali nevarne neorganske odpadke.
- Pri prvih neorganskih odpadkih pri pravem pristopu ni težav. Planinec odnese svoje smeti s seboj - pa amen! Konzerve in pločevinke se da s kamenjem tako lepo stisniti skupaj, da ne zavzamejo skoraj nič prostora, tehtajo pa tudi nekako toliko. Najrazličnejše vrečke in papirčki pa tako ali tako niso omembe vreden tovor. Za lanskega prvega maja na Okrešlju nam je

Večer v Trenti

RUDOLF TRAVINIČ

*Na Razorjevi kroni
utrinja se večerna zarja.*

*Prisojnikovi Zvoniki
zvonijo svojo tišino.*

*Na Jalovčevem vrhu
rumenkasto bel oblaček.*

*Pod mojimi nogami
zeleno modri kristali Soče.*

oskrbnik že kar ob naročilu prijazno, pa vendarle odločno dal vedeti, da svoje smeti enostavno **bomo** odnesli s seboj. Tu ni bilo bi ali ne bi. Zraven pa nam je dal črno plastično vrečo, rekoč, da jih lahko dobimo še več, če bo ta premalo. Tako se govori! Nihče mu ni zameril, ker do tega nihče nima pravice in ker bi takega nemara kdo okoli ušes. Sčasoma se bodo ljudje tega navadili in jim bo to samo po sebi umevno.

Glede tistih odpadkov, ki jih »proizvaja« koča, pa takole:

Marsikdo ve, koliko drv pripotuje vsako leto do koč na ramenih planincev in kakšno posebno zadovoljstvo pomeni to za planinca samega. Zakaj ne bi šlo še v obratni smeri, vendar s smetmi? Na vsaki koči bi na vidnem mestu mirne duše lahko bil ličen in morda rahlo šaljiv napis, ki bi obiskovalcem dal vedeti, da bodo na tak način vsaj majhen delček tistega, kar od njih uživajo, hribom tudi vrnil. Stavim, da bi se med petnajstimi planinci našla vsaj dva, ki bi si z veseljem zadela tistih nekaj kil težko črno vrečo na rame in jo odnesla do kesona v dolini. Ob istočasni ukinitvi restavracijskih kuhinj pa bi teh smeti bilo tudi neprimerno manj. Seveda pa je stvar planinskih društev, da poskrbijo, da bodo zabojne redno praznili. Mnenja sem, da bi šlo.

Vsakemu planincu pa bi moralo biti že samo po sebi umevno, da morajo vsi nevarni in strupeni odpadki dosledno nazaj tja, od koder so prišli (baterijski vložki, škatljice zdravil, dotrajana zdravila, škatljice in tube z različnimi mastmi, kremami ter olji). Le zapeljite se enkrat skozi Žerjav proti Mežici in si oglejte, kaj naredi svinec z naravo! Dobesedno puščava. Do koder seže oko, ni niti enega vsaj približno zdravega drevesa. Res je, da en baterijski vložek še ni topilnica svinca, ampak: zrno na zrno - pogača.

Niti malo mi ni jasno, kako je sploh lahko prišlo do tega, da se sedaj moramo ukvarjati s takšnimi vprašanji. Tisti, ki imate moč, vpliv in možnosti, dajte vendar članom gorske straže in čuvarem naših zaščitenej območij pristojnosti, da bodo vsaj z astronomsko denarno kaznijo kaznovali vsakogar, ki bi si drznil prekršiti osnovna pravila obnašanja v gorah. Če lahko v zahodnoevropskih državah na tak način pred onesnaženjem zaščitijo cela mesta, ki so že tako ali tako mrtva in uničena Narava, potem mi to storimo prej, dokler je naša Narava še živa.

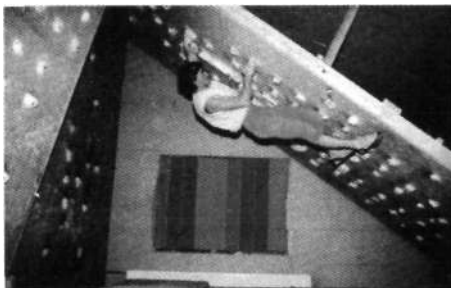
POMEMBNA JE ODLOČNOST

Nekdo me je pred kratkim vprašal, kako bi jaz ljudi navadil na takšno obnašanje. Nič jih ne bi navajal! Ko bo enkrat prišel v koč, kjer ne bo posteljnine, jo bo drugič zagotovo prinesel s seboj. Ko bo moral pred vsemi osramočen pla-

čati kazen zaradi smetenja, se bo hitro navadil svoje smeti odnašati v dolino, kamor spadajo.

Predvsem pa je treba potrkati na srčne duri. Planinci in vsi drugi gorniki smo vendarle mehki in dobrosrčni ljudje, če kaj vem. Potrkajmo lepo nežno, a odločno. Ni hudič, da se ne bi odprle! Pomembno je tudi, da so pravi ljudje na pravih mestih. Bodimo odkriti in povejmo, da bi precej oskrbnikov bilo primernejših za dolinske krčmarje. Če mu za koč čepi ogromen kup svinjarije, on pa pravi, da so mu to nanosili planinci, potem bi rad vedel, kako dolgo jih je gledal, da so mu spravili na kup pet kubikov smeti. Veste, če podjetje slabo stoji, potem zamenjajo direktorja.

Povedati pa moram, da nisem nikakršen strokovnjak in da je tole samo moje skromno in povsem laično mnenje z dobrimi nameni. Tudi ne gre tega razumeti kot generalizacijo problema, ker je vsaka koč celota zase in jo je tako tudi treba obravnavati. Oskrbniki po naših gorah naj se ne jezijo, ker jih je velika večina dobrih in prav mojstrsko vozijo svojo planinsko barko skozi takšne in drugačne viharje. Tole je treba razumeti kot tisto, kar sem že omenil: trkanje na srčne duri, da bomo začeli razmišljati tudi o tem. Saj veste: kdor ne jemlje resno ekoloških problemov, ta je sam ekološki problem.

Česnova umetna stena

Uspešno plezanje kranjskega alpinista Toma Česna še vedno odmeva po svetu in alpinistično javnost po svetu še vedno zanimajo podrobnosti o njegovem plezanju v južni steni himalajskega orjaka Lotseja. V letošnji juljski številki torinske revije Aip je na treh revijalnih straneh v besedi in sliki predstavljen ta naš alpinist. V reportaži, ki jo je pripravila Ines Božič Skok, je objavljena tudi fotografija delčka Česnovega stanovanja, v katerem si je uredil svoje vadbišče: takole doma trenira, da je pripravljen na težke preizkušnje v pravih skalnatih stenah in na umetnih stenah za športno plezanje.

Znova povišane tarife v Nepal

Zaradi varovanja narave okoli Mount Everesta, najvišje gore sveta, bodo morali alpinisti kmalu še enkrat zelo globoko seči v žep. Kot je konec julija sporočilo nepalsko ministrstvo za turizem v Katmanduju, bodo morala petčlanska moštva, ki bodo sestavljala odpravo, od letošnje jeseni dalje plačati 50 000 dolarjev za vzpon na 8848 metrov visoko najvišjo goro. Za naslednja dva udeleženca bo treba dodatno še enkrat globoko seči v žep in odšteti zanj po 20 000 dolarjev.